

ИС и правни прашања за фирми фокусирани на технологија

Вовед

Интелектуалната сопственост (ИС или позната кратенка IP) игра многу важна улога во денешната економија базирана на знаење. Почетните компании користат IP за да спречат големите индустриски конкуренти да ги копираат нивните производи. Големите компании користат IP за да ги искористат придобивките од нивните инвестиции. Дури и навидум „традиционалните“ сектори како што е челичната индустрија користат IP за да ги заштитат своите нематеријални средства. Без IP, многу иновативни проекти не би биле профитабилни, бидејќи секој што сака може едноставно да ги копира резултатите.

Никогаш не било толку важно да се поттикне „доблесниот круг“ што води од инвестиции во Истражување и развој (R&D) до работни места – преку иновации, конкурентна предност и економски успех – како во денешниот свет на сè поглобализирани пазари и економија на знаење. Овој процес зависи од неколку различни фактори, но ефикасниот систем на права на интелектуална сопственост (ИПР) несомнено се рангира меѓу најважните, со оглед на капацитетот на интелектуалната сопственост да ја поттикне креативноста и иновативноста во сите нејзини различни форми низ целата економија.

Интелектуалната сопственост се однесува на креации на умот - сè, од уметнички дела до пронајдоци, компјутерски програми до трговски марки и други комерцијални знаци.

Правото на IP е комплицирано: постојат различни закони кои се однесуваат на различни видови на IP и различни национални закони во различни земји и региони во светот, како и меѓународно право. Ова носи многу проблеми на маса, особено за почетните компании. Затоа е од витално значење да разберете како да ја заштитите вашата интелектуална сопственост.

Важноста на интелектуалната сопственост

Linux е пример за тоа како IP може да се користи за да се спроведе „јавна сопственост“ на интелектуална сопственост. Програмерите на софтвер со отворен код се потпираат на заштита на IP (авторско право) за да се осигураат дека луѓето кои ја градат својата работа мора да се придржуваат до одредени услови. Бидејќи ги поседуваат авторските права, програмерите на Линукс можат да бараат и подобрувањата на кодот на Линукс (што тие го даваат бесплатно) да бидат бесплатни и за користење. На овој начин, развивачите на Линукс се грижат дека нивната сопственост нема да биде искористена од никој за да

постави нови сопственички права. Тоа е IP системот кој им овозможува на развивачите на Linux да создадат бесплатно знаење што ќе остане бесплатно.

Друг пример е лиценцата Creative Commons. Ова им овозможува на авторите да дозволат други луѓе да ја користат нивната работа, под одредени услови, на пример дека нивното име мора да се наведе или дека делото не може да се користи комерцијално. Ако публиката не е запознаена со лиценцирањето, предлагаме да не го споменуваме овој пример.

Системот гарантира дека нелиценцираната употреба на трговски марки може да се спречи, така што потрошувачите можат да бидат сигурни дека сите производи што ја носат ознаката навистина се придржуваат до ветените стандарди

Секогаш кога некој нов производ е успешен на пазарот, многу е веројатно дека конкурентите ќе го следат трендот на пазарот и ќе се обидат да направат слични или идентични производи. Иноваторот на оригиналниот производ можеби инвестирал значајно не само во развојот на производот, туку и во воспоставувањето на синџирот на снабдување за производство, да го добие производот познат на пазарот и да најде дистрибутери.

Бидејќи конкурентите доаѓаат во подоцнежна фаза, тие имаат корист од напорите на иноваторот и на тој начин можат да ги понудат своите производи по поевтина цена. Ова може да го стави иноваторот под голем притисок и на крајот да го избрка од бизнисот, додека неговите конкуренти добиваат бесплатно возење на грбот на неговата креативност.

Затоа иноваторите треба да го користат IP системот за да ги заштитат своите пронајдоци, дизајни, брендови, уметнички дела и така натаму. Системот им обезбедува сопственост над нивната работа и ексклузивни права за контрола на производството, увозот и продажбата на стоки со прекршок.

Различните типови на ИС

За време на вашето претприемачко патување, кога ги развивате вашите производи/услуги, неизбежно ќе се најдете во потрага по вистинскиот тип на IP што ќе го користите за нив. Еве брзо објаснување за преглед (според EUIPO - Канцеларијата за интелектуална сопственост на Европската унија):

Патенти

Патентите се доделуваат за технички пронајдоци. Апликациите за патенти мора да се поднесат до национална или регионална канцеларија за патенти. Тие се испитуваат во процес кој резултира со доделување или одбивање на патент. Патентите вообичаено траат најмногу 20 години од датумот на поднесување на пријавата. Во некои земји, исто така е достапен посебен, помалку моќен вид на патент наречен корисен модел (или „ситен патент“).

Корисни модели

Корисните модели обично нудат поедноставна заштита, за пократок временски период. Повеќето земји бараат пронајдоците едноставно да бидат нови за да добијат заштита од корисен модел. Други, на пример Германија, исто така бараат од нив да вклучат инвентивен чекор. Но, повеќето земји не испитуваат ниту новина, ниту инвентивни чекори и ќе регистрираат кој било корисен модел што е во согласност со формалностите.

Авторски права

Авторските права не треба да се регистрираат. Тој „автоматски“ постои кога се создава делото. Авторското право го штити секој оригинален, креативен, интелектуалец или уметност ис израз, вклучувајќи романи, научна литература, драми, софтвер, фотографии и слики, музика, скулптури, телевизиски преноси итн. Дури и мирисот на парфемот може (индиректно) да биде заштитен со авторски права: мешавина од состојки што влегуваат во парфемот може да претставува оригинално авторско дело и затоа може да биде заштитено со авторски права. Времетраењето на авторското право е приближно животот на авторот плус 70 години, во зависност од случајот и земјата.

Заштитни знаци

Заштитните знаци се карактеристични знаци кои го идентификуваат и разликуваат комерцијалниот извор на стоки или услуги. Тие може да се состојат од зборови, логоа, имиња и бои, како и од какви било други средства за идентификување на комерцијалното потекло, како што е обликот на производот или неговото пакување, па дури и звуци или мириси. На пример, повеќето ликови на Дизни се регистрирани како трговски марки. Заштитните марки може да се креираат едноставно со нивно користење (како што направи Google, на пример) или со експлицитно регистрирање.

Регистрирани дизајни

Регистрираните дизајни (САД: „дизајн патенти“) го штитат украсниот дизајн, формата, изгледот и стилот на предметите, но не и нивните функционални аспекти. Барањата се апсолутна новина и индивидуален карактер. Времетраењето на заштитата за регистриран

дизајн на Заедницата е максимум 25 години од датумот на пријавата за регистрација. Тие се доделуваат во рок од пет години, кои се обновливи.

Нерегистрирани дизајни

Нерегистрираните дизајни, исто така, уживаат заштита под одредени услови. Добивате бесплатно автоматско право кога ќе презентирате оригинален дизајн на јавноста. Тоа ви дава право да спречите некој да го копира вашиот дизајн, но обично е со поограничено времетраење од она што е достапно за регистрираните дизајни. Времетраењето на заштитата за нерегистриран дизајн на Заедницата е најмногу три години по објавувањето на дизајнот во Европската унија.

Трговска тајна

Трговските тајни се состојат од какви било доверливи деловни информации што му обезбедуваат на претпријатието конкурентна предност. Спротивно на другите бројки на ИС, трговските тајни се заштитени без никакви процедурални формалности; следствено, тие можат да бидат заштитени на неограничен временски период. Информациите за трговска тајна мора да бидат (а) тајна, (б) мора да имаат комерцијална вредност поради нејзината тајна природа и (в) мора да бидат подложени на разумни чекори од страна на вистинскиот имател на информациите за да се чуваат во тајност (т.е. неоткривање договори со вработените и деловните партнери и мерки за спречување на индустриска шпионажа). Условите може да варираат од земја до земја; сепак, информациите дадени погоре одговараат на општите стандарди кои се наведени во член 39 од Договорот за трговските аспекти на правата на интелектуална сопственост (Договор TRIPS).

Други форми на IP

Други форми на ИС што не се прикажани овде вклучуваат заштита на сортата на растенијата (САД: „патенти за растенија“), бази на податоци, географски ознаки и дизајни на полупроводничка топографија.

Сите права опишани досега може да се користат во комбинација за да им помогнат на пронаоѓачите да ги заштитат своите иновации. На пример, една компанија може да користи патент со цел да се осигура дека таа е единствената што нуди одредена техничка карактеристика и регистрирани или нерегистрирани дизајни за заштита на карактеристиките кои се однесуваат на изгледот на производот. Може да користи и трговски марки за да го пренесе изворот на производот. Исто така, може да избере да држи во тајност некои аспекти од производствениот процес. Доколку вложи сериозни напори да ја задржи тајноста, тогаш може да ужива во заштитата на деловните тајни.

Правни прашања

Како што е дефинирано од Corrs Chambers Westgarth (водечка независна адвокатска фирма), постојат неколку правни прашања со кои се соочуваат почетните компании и треба да се земат предвид:

1. Идентификувајте и побарајте заштита на IP

Првиот чекор е да се идентификува која IP е релевантна и кои чекори треба да се преземат за да се заштити. Чекорите се разликуваат за секој тип на право на IP:

- **Трговски марки и брендирање.** Изборот на името на брендот на компанијата или името на нов производ треба да биде почетна точка за сите нови компании. Трговската марка е значка на потекло - за да може да се регистрира, таа мора да може да ги разликува стоките или услугите на компанијата од оние на друга. Имињата или логоа кои не се поврзани со стоките или услугите на компанијата го претставуваат „златниот стандард“. Apple и Amazon се добри примери за такви трговски марки. Исто така, важно е да се запамети дека трговските марки се повеќе од само име – на пр. во Австралија, може да се добие заштита за логоа, боја, звук и ознаки за форма (меѓу другите знаци).

Пред да изберете трговска марка или брендирање, од клучно значење е да се разгледа состојбата на пазарот и сите постоечки претходни права. Ова е посебно размислување за обезбедување на компанија или бизнис име. Пребарувањето на трговска марка е едноставен и ефективен начин да се осигурате дека вашето предложено име е ново и достапно за употреба (т.е. нема да ја наруши трговската марка на друго лице).

- **Патенти и трговски тајни.** Патентите ги штитат новите пронајдоци. Регистрацијата на патент му дава право на сопственикот да го искористи пронајдокот (или дозволи други да го сторат тоа) за време на траењето на патентот. На пример, во Австралија, постојат два вида патенти - стандардни и иновативни патенти. Додека стандардните патенти обезбедуваат најдолг период на заштита (20 години), патентот за иновации е атрактивна опција за технолошките старт-ап и компаниите во развој. Со понизок услов за инвентивен праг и способност да се добие патент многу брзо (во рок од само еден месец), патентот за иновации е во состојба да им обезбеди на почетниците 8 години ексклузивност. Ова, комбинирано со фактот дека иновативните патенти ги обезбедуваат истите правни лекови за прекршување како и стандардните патенти и не се предмет на процедура за противење пред

грантот, значи дека е релативно едноставно новите или новите компании да добијат моќна алатка за извршување.

Алтернативата на патентите се трговските тајни (или доверливи информации). Двете меѓусебно се исклучуваат. Бидејќи доверливоста ги поткрепува трговските тајни, тајноста е од суштинско значење.

Почетниците кои сакаат да ги заштитат пронајдоците со деловни тајни треба да размислат како оваа форма на заштита се усогласува со деловната стратегија на компанијата. За почетници со минимален капитал, трговските тајни може да бидат ефикасен начин за заштита на пронајдокот пред да се добијат потребните средства и инвестиции за комерцијализација или тестирање на пронајдокот.

Доверливоста е, исто така, клучна за патентите. Потребата да се задржи пронајдокот приватен и надвор од јавниот домен пред да се поднесе барање за патент може да се занемари во раните фази на обезбедување капитал. Технолошките стартапи кои сакаат да добијат заштита на патент треба да се погрижат да имаат соодветни договори за доверливост или неоткривање пред да влезат во дискусии за финансирање или да го претстават новиот пронајдок или технологија на потенцијалните клиенти.

● **Авторско право.** За разлика од патентите или трговските марки, не постои систем на регистрација за авторски права. Заштитата на авторските права е автоматска откако делото ќе биде ставено во материјална форма. Централниот закупец на авторските права е тоа што го штити конкретниот израз - авторското право не заштитува факти, информации или идеи. За да бидат заштитени, авторските права мора да бидат оригинални и создадени од човечки автор. Барањето човечки автор покренува интересни прашања во технолошкиот простор во светлина на појавата на вештачката интелигенција и зголеменото потпирање на алгоритмите и машинското учење.

За технолошки старт-ап, софтверот и компјутерските програми можат да привлечат заштита на авторските права. Додека софтверот може да се заштити како „книжевно дело“, секое авторско право на софтверски код што делумно е засновано на отворен код ќе треба внимателно да се разгледа бидејќи покренува прашања за тоа дали кодот на софтверот е оригинален. Одделно, авторските права може да им обезбедат и на технолошките стартапи способност да ги заштитат корисничките интерфејси за дигитални технологии (т.е. врз основа на тоа дека се уметнички дела).

- **Дизајни.** Регистрираните дизајни може да се користат за заштита на визуелните карактеристики на технологијата, но важно не и самата технологија. Додека дизајните почесто се користат за заштита на изгледот на производите (вицети), во дигиталниот технолошки простор, дизајните може да им овозможат на почетниците способност да го заштитат графичкиот кориснички интерфејс на производите.

2. Погрижете се да ги поседувате правата на ИС

Откако ќе одредите кои права на IP да ги заштитите, следниот чекор е да се осигурате дека правото е во сопственост на правилниот ентитет. За многу компании, неуспехот да се извршат соодветни договори или да се добијат релевантни задачи од пронаоѓачите може да резултира со долготрајни спорови за сопственоста на ИС. Ваквите главоболки може да се избегнат ако се осигурате дека вашата компанија има соодветни договори.

За технолошките стартапи, особено внимание треба да се посвети на следниве прашања:

- Условите на какви било договорни аранжмани со трети страни. На пример, дали некои трети лица пронаоѓачи ги доделиле своите права за ИС на компанијата? Дали третата страна има обврска за доверливост или е предмет на договор за неоткривање?
- Опсегот на која било задача и права на која било развојна IP. На пример, дали доделувањето е ограничено на одредена технологија или право(патент или авторско право), или дали се протега на доделување на сите идни права?
- Бидејќи одредени права (и ограничувања) важат во заедничка сопственост, посебно внимание треба да се посвети на какви било аранжмани што ја предвидуваат сосопственоста. Исто така, може да биде тешко да се движите со сосопственост кога интересот на сосопствениците ќе престане да се усогласува.
- Даночни импликации кои произлегуваат од преносот на IP помеѓу различни субјекти.

3. Размислете глобално

Конечно, важно е да се размислува глобално. Додека многу почетни компании често се фокусирани на градење на бизнисот локално, ова може да влијае на широчината на заштитата на IP широм светот. Копираните не мора да се наоѓаат во вашата матична земја. Ова прашање доаѓа во остар фокус во контекст на патенти и трговски марки.

Со оглед на тоа во кои земји можеби ќе сака да влезе вашата компанија на самиот почеток, тоа ќе помогне да се обезбеди соодветната заштита да се постигне што е можно порано. Ангажирање со патент на раните совети за стратегијата за глобално поднесување патенти е клучна за добивање силна глобална заштита.

Слично на тоа, заштитата на трговската марка може да се бара на глобално ниво врз основа на правата што се бараат или се добиваат во вашата матична земја. Ова е исто така корисно за да се спречи она што инаку може да биде скапо и може да се избегне спор во друга земја.

Да сумираме:

Затворајќи ја оваа лекција, можете да прочитате дополнително на темата овде:

- <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/understanding-ip>
- <https://www.wipo.int/sme/en/>

Исто така, ако се чувствувате сигурни во вашето знаење, можете да го направите квизот за интелектуална сопственост на WIPO <https://www.wipo.int/about-ip/en/quiz/index.html>

Можете, исто така, да ја користите алатката WIPO IP Diagnostics за да преземете основна дијагностика на состојбата на интелектуалната сопственост (IP) на вашиот бизнис. Тој е во форма на прашалник со неколку секции кои ќе ви поставуваат прашања за различни теми за IP (на пр. иновативни производи, трговски марки, лиценцирање, дизајни, интернационализација итн.).

Пристапете до алатката овде: <https://www.wipo.int/ipdiagnostics/en/index.html>

Продолжете со вашето претприемачко патување со нашите други модули за курсеви.

Извори и референци:

Mallia-Dare, M. (без датум) Значајни правни проблеми со кои се соочуваат технолошките компании, Rajwans. Достапно на: <https://rajwans.com/resources/significant-legal-issues-faced-by-technology-companies> (Пристапено: 8 ноември 2022 година).

Бахаријева, Н. (без датум) Како технолошките компании можат да ја заштитат интелектуалната сопственост, што треба да знаете за да ја заштитите вашата интелектуална сопственост. Достапно на: <https://yalantis.com/blog/protecting-intellectual-property-for-technology-companies/> (Пристапено: 8 ноември 2022 година).

Bebber, J. и Downie, R. (без датум) Заштита на вашите IP средства: Клучни прашања за технолошки стартапи и компании во развој, Corrs Chambers Westgarth. Достапно на: <https://www.corrs.com.au/insights/protecting-your-ip-assets-key-issues-for-tech-start-ups-and-emerging-companies> (Пристапено: 8 ноември 2022 година) .

Европска комисија, Генерален директорат за внатрешен пазар, индустрија, претприемништво и мали и средни претпријатија, комуникација; КОМУНИКАЦИЈА ОД КОМИСИЈАТА ДО ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ, СОВЕТОТ, ЕВРОПСКИОТ ЕКОНОМСКИ И СОЦИЈАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТОТ НА РЕГИОНИТЕ Стратегија за мали и средни претпријатија за одржлива и дигитална Европа, COM/2020/103 финале

Разбирање на ИС (без датум) Европската опсерваторија за прекршување на правата на интелектуална сопственост. Достапно на: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/understanding-ip> (Пристапено: 8 ноември 2022 година).

Што е интелектуална сопственост (ИП)? (без датум) СОИС. Достапно на: <https://www.wipo.int/about-ip/en/> (Пристапено: 8 ноември 2022 година).

Портал за учење Eupro Academy (без датум). Достапно на:
<https://eupro.europa.eu/knowledge/> (Пристапено: 7 ноември 2022 година).

WIPO - Светска организација за интелектуална сопственост (без датум). Достапно на:
https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_450_2020.pdf (Пристапено: 7 ноември 2022 година).

Канцеларија, Е.П. (без датум) комплет за настава за IP, EPO. Достапно на:
<https://www.epo.org/learning/materials/kit.html> (Пристапено: 8 ноември 2022 година).